

- місцевого органу влади від 16.11.2009 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_946/paran2#n2. — Назва з екрана.
5. Luis A. Regulatory Governance and Sector Performance: Methodology and Evaluation for Electricity Distribution in Latin America [Електронний ресурс] / Andres Luis, J. Luis Guasch and Sebastian Lopez Azumendi. — Режим доступу: http://papers.ssrn.com/so13/papers.cfm?abstract_id=1089265. — Назва з екрана.
 6. Буханевич А. І. Забезпечення принципів відкритості та прозорості при налагодженні діалогу між владою та громадськістю / А. І. Буханевич // Державне управління: удосконалення та розвиток: Електронне наукове фахове видання. — 2010. — № 3.
 7. Гудима Н. В. Принцип відкритості та прозорості в діяльності органів державного управління України: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 «теорія та історія державного управління» / Н. В. Гудима. — К., 2008. — 17 с.
 8. Індекс публічності місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://publicityindex.org/>.
 9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
 10. Про статус депутата місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 40. — Ст. 290.

Анна Ємельянова

Інститут законодавства Верховної Ради України

**ПРАВО БУТИ ПОЧУТИМ ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ
ПОДАЛЬШОЇ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ПРАВА
НА УЧАСТЬ В УПРАВЛІННІ
ДЕРЖАВНИМИ СПРАВАМИ**

Права людини ставали предметом наукових пошуків учених і дослідників у різні часи. Одним із фундаментальних було й залишається питання: чи може право існувати без того, щоб встановлюватися та захищатися державою? Ще І. Кант, О. Котляревський, Ш. Монтеск'є, Б. Спіноза намагалися дати відповідь на запитання: що є первинним — держава чи право? Автору імпонує судження, що право є первинним, існує а ргіогі, не потребує додаткового визнання свого існування. Право виникає в людини раніше за перший подих, «воно ніким не дається і ніким не може бути відчужене» [1, с. 74].

На думку автора, право бути почутим є саме тим правом, яке існує в кожного. Кожна людина має право бути почутою органами державної влади, органами місцевого самоврядування, державними органами та будь-якими посадовими особами юридичних осіб, до яких вона звертається. Гарантією ефективного діалогу між зазначеними суб'єктами та громадянами є соціально-правове забезпечення права бути почутим як у його широкому сенсі, так і в буквальному розумінні.

Щодо нормативного врегулювання права бути почутим, то на підставі аналізу практики реалізації політичних прав і свобод слід констатувати, що відсутність чіткого врегулювання права спотворює процедуру громадського обговорення законопроектів та рішень місцевої ради, бо думку, висловлену більшістю, може бути ніколи не взято до уваги; діяльність з розробки громадськими організаціями нормативно-правових актів, проведення ними моніторингів та соціологічних досліджень, оскільки їхні дані та проекти документів можуть ніколи не бути використаними за призначенням; подання звернень і петицій, тому що на вимоги, які в них міститимуться, ніхто не звертатиме уваги.

Простежити реальне забезпечення права бути почутим можна також, проаналізувавши відповіді, надані Президентом України за результатами розгляду електронних петицій. Так, станом на 12 квітня 2016 р. на сайті електронних петицій до Президента України [2] розглянуто 29 петицій, які набрали необхідну кількість голосів для розгляду, а саме 25 000 [3]. Особи, які звернулися з петицією та підтримали її, намагалися реалізувати право бути почутими Президентом країни. Звісно, не всі петиції виражають реальне ставлення до стану справ у країні та потребують реальних дій, наприклад, щодо призначення Дарта Вейдера чи Михайла Саакашвілі Прем'єр-міністром України. Такі петиції радше свідчать про загальне невдоволення діяльністю Прем'єр-міністра, котрий перебуває на посаді. З іншого боку, враховуючи, що петиція до Президента розглядається в порядку, визначеному для звернень, відповіддю на таке звернення не може бути посилення на неналежність до повноважень Президента України питання, зазначеного в петиції. Петицію потрібно перенаправити протягом п'яти

днів до відповідного органу державної влади, межі повноважень якого дозволяють вирішувати питання, поставлені у зверненні, відповідно до ч. 3 ст. 7 Закону України «Про звернення громадян» [4]. У ч. 3 ст. 7 Закону України «Про звернення громадян» ідеться: «Якщо питання, порушені в одержаному органом державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, об'єднаннями громадян або посадовими особами зверненні, не входять до їх повноважень, воно в термін не більше п'яти днів пересилається ними за належністю відповідному органу чи посадовій особі, про що повідомляється громадянину, який подав звернення. У разі якщо звернення не містить даних, необхідних для прийняття обґрунтованого рішення органом чи посадовою особою, воно в той же термін повертається громадянину з відповідними роз'ясненнями». Відповіді щодо неналежності до компетенції Президента питань, поставлених у петиції, надавалися щодо зняття депутатської недоторканності [5], забезпечення права на захист [6]. Розгляд низки інших важливих питань, зокрема: залишення технікумів у системі вищої освіти; проведення капітального ремонту автодороги Н-11; позбавлення громадянства за сепаратизм; підвищення розміру стипендій; створення єдиної інформаційної бази державних службовців, — було передоручено Прем'єр-міністру України або Кабінету Міністрів України без зазначення кінцевих строків розгляду порушених у петиціях питань та необхідності за них звітувати. За результатами розгляду одних петицій Президент пропонував Кабінету Міністрів України забезпечити ґрунтовне опрацювання питань, порушених у петиції, або ж визначити законопроект невідкладним. За результатами розгляду деяких інших петицій було

зазначено, що питання, порушені в петиції, не належать до компетенції Президента України.

Наразі більшість відповідей, наданих за результатами розгляду петицій, стали лише формальними відповідями, які не забезпечують реальних результатів із порушених заявниками питань. Серед інших проблем, поставлених у петиціях перед Президентом України, були зняття з депутатів Верховної Ради України депутатської недоторканності та надання юридичною особою, яка здійснює ремонт доріг, гарантій за їхній стан на майбутні 2–3 роки. Законопроекти, спрямовані на вирішення зазначених вище питань, так і не було розглянуто.

Лише деякі відповіді, на думку автора, були такими, що розглянуті по суті: щодо повного оновлення суддівського корпусу (це питання нині вже активно опрацьовується); щодо нагородження Андрія Кузьменка орденом «За заслуги» I ступеня (помертвно); прийнято Закон України «Про внесення зміни до статті 9 Закону України «Про громадянство України» (щодо встановлення спрощеного порядку прийняття до громадянства України іноземців та осіб без громадянства, які проходять військову службу у Збройних Силах України)» [7] (повернуто за підписом Президента 16.02.2016 р.) та ін.

Враховуючи викладене вище, реалізація права на подання петиції, а отже, і на управління державними справами, відбувається достатньо активно, що спричинено здебільшого й розвитком громадянського суспільства. Багато українців уже готові, використовуючи різні механізми участі в управлінні державними справами, на форсування змін в Україні, підвищення рівня демократії, зниження рівня корупції, здійснення громадського контролю

за діяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування та найвищих посадовців. Разом із тим забезпечення права бути почутим, що і є запорукою успіху реалізації права на управління державними справами, часто не відбувається, оскільки відсутні такі умови: контроль за виконанням власних доручень; невідкладний розгляд нормативних актів; вчинення дій, яких вимагає виборець, реалізуючи своє право впливати на обрану владу. Хоча й існує адміністративна відповідальність за порушення строків надання відповіді на звернення, відповідальності ж за неякісний розгляд звернення, ненадання відповіді по суті або інше законодавством не встановлено. Таким чином, для забезпечення реалізації права бути почутим потрібно комплексно підходити до розв'язання цього питання, його нормативного закріплення, встановлення відповідальності та можливості притягнення до неї, а також здійснення подальшого контролю за дорученнями стосовно розгляду отриманих звернень.

Список використаних джерел

1. Лебедева О. В. До питання про первинність держави чи права / О. В. Лебедева // Молодий вчений. — 2014. — № 8 (11). — С. 73–75.
2. Електронні петиції. Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://petition.president.gov.ua>.
3. Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції: Закон України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/577-19>. — Назва з екрана.

4. Про звернення громадян: Закон України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>. — Назва з екрана.
5. Порошенко П. О. Петиція про зняття депутатської недоторканності [Електронний ресурс] / Порошенко Петро Олексійович. — Режим доступу: <https://petition.president.gov.ua/petition/176>. — Назва з екрана.
6. Учайкін Г. М. Петиція про законодавче затвердження права громадян України на захист [Електронний ресурс] / Учайкін Георгій Миколайович. — Режим доступу: <https://petition.president.gov.ua/petition/40>. — Назва з екрана.
7. Проект Закону про внесення зміни до ст. 9 Закону України «Про громадянство України» (щодо встановлення спрощеного порядку прийняття до громадянства України іноземців та осіб без громадянства, які проходять військову службу у Збройних Силах України) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2847&skl=9. — Назва з екрана.

Світлана Клімова,

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри права та європейської інтеграції
Харківського регіонального інституту*

державного управління

Національної академії державного управління

при Президентові України,

*докторант Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ОПТИМІЗАЦІЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Однією з визначальних ознак сучасної української держави є запровадження європейських стандартів відносин між владою і громадою (громадянами), сутність яких полягає не в управлінні суспільством, а в наданні послуг, у «служінні» інтересам суспільства і людини. Саме через місцеве самоврядування найповніше може бути реалізована ідея здійснення влади народом безпосередньо, вирішено важливі питання надання адміністративних послуг. Час показав, що саме місцеве самоврядування здатне ефективно здійснювати владні повноваження і забезпечувати юридичне оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів за їх заявою (видання дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрації тощо). Тому важливою віхою на шляху формування місцевого